

อิทธิพลของภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว และการสนับสนุนทางสังคม
ต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว

เกศรา ไชคนำชัยสิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่

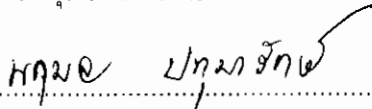
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

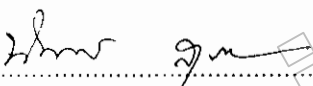
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เกศรา โชคนำชัยศิริ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตาม
หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

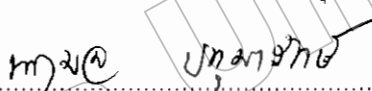
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

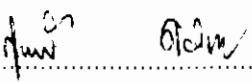
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ปทุมารักษ์)

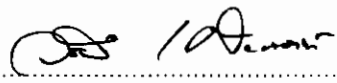
 ..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาภรณ์ ด่วงแพง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

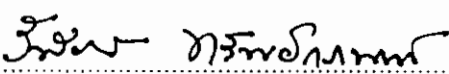
 ..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทวัน สุวรรณรูป)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ปทุมารักษ์)

 ..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาภรณ์ ด่วงแพง)

 ..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรณี เดียววิเศษ)

คณะพยาบาลศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 ..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รชนีภรณ์ ทรัพย์กรานนท์)

วันที่ 4 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากมหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำปีการศึกษา 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล ปทุมรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการให้ความรู้ คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในทุกขั้นตอนของการทำวิจัย รวมทั้งให้ความเอาใจใส่และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภาภรณ์ ด่วงแพง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษา และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทวัน สุวรรณรูปและรองศาสตราจารย์ ดร.วรรณิ์ เตียววิศเรศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่าซึ่งทำให้งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์สาขาการพยาบาลผู้ใหญ่ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

ขอขอบพระคุณนายแพทย์ประจำการ จารุวัฒน์และคุณวนิดา หาญคุณากุล ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอม สุวรรณโณ ที่กรุณาเป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและอนุญาตให้นำเครื่องมือของท่านมาใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วย ขอขอบพระคุณคุณเยาวภา บุญเที่ยง ที่อนุญาตให้ใช้เครื่องมือของท่านในการทำวิจัยครั้งนี้เช่นกัน

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลนพรัตนราชธานี กรมการแพทย์ และเจ้าหน้าที่ห้องตรวจโรคอายุรกรรมทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนร่วมงานหอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิงสามัญ ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่กรุณาให้ทุนอุดหนุนในการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงพยาบาลตาคลี หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยหญิง ตลอดจนเพื่อนร่วมงานที่โรงพยาบาลตาคลี จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อ ขอขอบคุณ คุณนิยม จันทร์แถม กัลยาณมิตรที่มีส่วนช่วยเหลือและแนะนำในการค้นคว้าเอกสารวิชาการเป็นอย่างดี ที่สำคัญยิ่งผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูลเป็นอย่างดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บุพการี คณาจารย์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เกศรา ไชคนำชัยศิริ

47924620: สาขาวิชา: การพยาบาลผู้ใหญ่: พย.ม. (การพยาบาลผู้ใหญ่)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลตนเอง/ ภาวะสุขภาพ/ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว/

การสนับสนุนทางสังคม/ ผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว

เกศรา โชคนำชัยศิริ: อิทธิพลของภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวและ
การสนับสนุนทางสังคมต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว

(INFLUENCES OF HEALTH STATUS, KNOWLEDGE OF HEART FAILURE, AND SOCIAL
SUPPORT ON SELF-CARE BEHAVIORS IN PATIENTS WITH HEART FAILURE)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: นฤมล ปทุมรักษ์, Ph.D., สุภาภรณ์ ดั่งแพง, D.N.S. 100

หน้า. ปี พ.ศ.2554.

พฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้องจะช่วยลดความรุนแรงของโรคและภาวะแทรกซ้อนของ
ผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว แต่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมการดูแลตนเองไม่เหมาะสม ดังนั้นการ
วิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการดูแลตนเองและอิทธิพลของภาวะสุขภาพ
ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวและการสนับสนุนทางสังคม ที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเอง
ของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวที่มารับบริการที่ห้อง
ตรวจโรคอายุกรรม โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี สังกัดกรมการแพทย์กรุงเทพมหานคร จำนวน
80 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แบบสัมภาษณ์ภาวะสุขภาพ
แบบวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว แบบสัมภาษณ์การสนับสนุนทางสังคม และแบบ
สัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลตนเอง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดูแลตนเองอยู่ในระดับที่ไม่เหมาะสม
นอกจากนี้ยังพบว่า ภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว และการสนับสนุนทางสังคม
สามารถทำนายพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวได้อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ ($R^2 = .46, p < .001$) โดยภาวะสุขภาพสามารถทำนายพฤติกรรมการดูแล
ตนเองได้มากที่สุด ($\beta = .34, p < .001$) รองลงมาได้แก่ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว
($\beta = .32, p < .001$) และการสนับสนุนทางสังคม ($\beta = .26, p < .001$) ดังนั้นการพยาบาลที่จะทำ
ให้ผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลวมีพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้องเหมาะสม ควรเป็นกิจกรรมการ
พยาบาลที่ส่งเสริมภาวะสุขภาพเพื่อลดข้อจำกัดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และให้ความรู้ที่จำเป็น
สำหรับการดูแลตนเอง รวมถึงส่งเสริมการสนับสนุนทางสังคมโดยให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการ
สนับสนุนการดูแลตนเองของผู้ป่วย

47924620: MAJOR: ADULT NURSING; M.N.S. (ADULT NURSING)

KEYWORDS: SELF-CARE BEHAVIORS/ HEALTH STATUS/ KNOWLEDGE OF HEART FAILURE/ SOCIAL SUPPORT/ PATIENTS WITH HEART FAILURE

KETSARA CHOKNUMCHASIRI; INFLUENCES OF HEALTH STATUS, KNOWLEDGE OF HEART FAILURE, AND SOCIAL SUPPORT ON SELF-CARE BEHAVIORS IN PATIENTS WITH HEART FAILURE. ADVISORY COMMITTEE: NARUMON PATHUMARAK, Ph.D., SUPAPORN DUANGPAENG, D.N.S. 100 P. 2011.

Self-care behaviors are required to reduce the severity and complications of heart failure. However, the majority of patients with heart failure have poor self-care behaviors. Little is known about what factors contributing to self-care behaviors among these patients. Therefore, the purposes of this study were to describe self-care behaviors and examine the influence of health status, knowledge of heart failure, and social support on self-care behaviors in patients with heart failure. The 80 samples from medical out-patient clinic, Nopparat Hospital, Bangkok, Thailand, participated in the study. The research instruments were health status questionnaire, knowledge of heart failure questionnaire, social support questionnaire and self-care of heart failure index.

The results showed that the samples had poor self-care behaviors. Moreover, 46% of variance in self-care behaviors was significantly explained by health status, knowledge of heart failure, and social support ($R^2 = .46, p < .001$). Health status explained most variance in self-care behaviors, followed by knowledge of heart failure and social support ($\beta = .34, p < .001; \beta = .32, p < .001; \beta = .26, p < .001$, respectively). Thus, intervention to enhance self-care behaviors in patients with heart failure should be developed by focusing on improving health status in order to reduce functional limitation, providing knowledge necessary for self-care, and enhancing social support by promoting family members to support patients' self care.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
คำถามในการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ภาวะหัวใจล้มเหลว.....	9
สาเหตุของภาวะหัวใจล้มเหลว	10
พยาธิสรีรวิทยาของภาวะหัวใจล้มเหลว.....	11
ภาวะแทรกซ้อนของภาวะหัวใจล้มเหลว.....	14
การวินิจฉัยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	15
การดูแลรักษาภาวะหัวใจล้มเหลว.....	17
ผลกระทบของภาวะหัวใจล้มเหลว.....	20
พฤติกรรมการดูแลตนเองผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	20
ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาวะสุขภาพของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	24
ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว.....	25
การสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	28
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	32
เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรที่ศึกษา.....	44
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว	
การสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	50
อิทธิพลของภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลว และการสนับสนุน	
ทางสังคมต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยภาวะหัวใจล้มเหลว.....	50
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	52
สรุปผลการวิจัย.....	52
อภิปรายผลการวิจัย.....	53
ข้อเสนอแนะด้านการนำผลการวิจัยไปใช้.....	56
ข้อจำกัดของการวิจัยในครั้งนี้.....	56
ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป.....	57
บรรณานุกรม.....	58
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	71
ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	73

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก ค หนังสือรับรองจริยธรรม การพิทักษ์ของกลุ่มตัวอย่าง ใบยินยอมเข้าร่วม การวิจัย.....	81
ภาคผนวก ง การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น.....	86
ภาคผนวก จ ข้อมูลตัวแปรที่ศึกษา.....	98
ภาคผนวก ฉ เอกสารเกี่ยวกับการเก็บข้อมูล.....	93
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	100

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าพิสัย ของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลสุขภาพ ($N = 80$).....	41
2	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$).....	44
3	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ($N=80$)	45
4	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวของกลุ่มตัวอย่าง ($N=80$)	46
5	จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบวัดความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$).....	48
6	ค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสนับสนุนทางสังคมของการสนับสนุนทางสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ($N=80$).....	49
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่าง ภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวและการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$)	50
8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ระหว่าง ภาวะสุขภาพ ความรู้เกี่ยวกับภาวะหัวใจล้มเหลวและการสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$)	51
9	จำนวนและร้อยละของคะแนนภาวะสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$)	89
10	จำนวนและร้อยละของคะแนนการได้รับสนับสนุนทางสังคมในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$)	90
11	จำนวนและร้อยละของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ($N = 80$)	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University